

СПОГАДИ ОЧЕВИДЦІВ

Кривов'яз Оксана Павлівна

1924 р.н., жителька с. Вахутинці

(записала 2008 р. Крижанівська Г.М.,

спеціаліст-землеупорядник Владиславської с/р)

Мені йшов дев'ятий рік, як почався голодомор. Багатьох людей виганяли з хат. Приходила бригада людей, яка забирала худобу, все з хати, навіть їжу із горщиків. Рили ями, шукаючи захований у землі хліб. Людей забирали до управи, щоб ті сказали, де є схований хліб.

Щоб вижити, ми з меншою сестрою Ольгою рвали березове листя, сушили його, товкли у ступі і пекли млинці. Збирали мерзлу картоплю і моркву.

Біля нас жили дві молоді сестри – одна Гапка, іншої не пам'ятаю. Вони обоє померли. Їх мертвими вкинули в льох. Нікого не повезли на кладовище.

Бувало, що люди їли людей. Біля школи жила баба Лазарка. Я тоді вчилася в одному класі з її дочкою. Якось вона не прийшла в школу один день, другий. Ми пішли з учителем Скориком Олексою Матвійовичем до них додому. Зайшли в хату і побачили на лежанці одну руку дівчинки, за іконою була прив'язана нога. Бабу Лазарку забрали і повезли у Богуслав. Де вона поділась, так ніхто і не знає.

Людам, які працювали в колгоспі, давали по 300 грам баланди. Ті, хто не працював у колгоспі, помирили голодною смертю.

Шевченко Андрій Дем'янович

1923 р.н., житель с. Вахутинці
(записала 1994 р. Могилко Г.М.,
касир Владиславської с/р)

Моє життя почалося у важкий час. Лише на старість трохи стало краще, але ненадовго. Все життя було побудоване на недовір'ї, на брехні, на страхові, на чому хочеш, тільки не на справедливості.

Ось посудимо. Нібито й непогано хазяйнувалося моєму батькові, Шевченку Дем'яну Дем'яновичу. Зіп'явся на ноги, одкинув злидні, трохи розвернувся, вволю нагодував дітей хлібом, а тут знову революція, колективізація, розкуркулення.

Не буду розповідати, що ми перетерпіли: і в чужій хаті, і під чужим тинном, і без шматка хліба. Та що там хліба! Раді були якійсь юшці, звареній на мерзлих лушпайках, якихось корінцях, левудрі – благо що ліс близько. Краще не згадувати. Пройшло. Не всі, але батьки і ми, троє синів, вижили.

Уже після голоду, в кінці 33-го, немає куди податися. Скорилися й батьки, пішли у колгосп. Прийняли. Бо й людей он на стільки поменшало після голоду, а комусь же треба працювати. Та й ми, хлопчики, в пастушки-погоничі пішли. Одним словом, стали колгоспниками, стали всі рівні. Як казав один „алігатор” ще тоді, до голодовки: “Будемо всі рівні!”

Став батько просити, щоб повернули нам хату. Адже приткнутись ніде, а хата стоїть порожня, розвалюється. Розглянули заяву на загальних зборах. Вирішили: хату повернути.

Дійшло до діла: а зась! Правління заперечило. То нічого, що ти колгоспник, ти ж куркуль! От тобі й рівні!

Літом батько в кінці свого городу копає землянку, і ми вже зимуємо в теплі. Так гріла нас, колгоспників, та землянка аж до 40-го року. Тоді ми вже стягнулися на поганеньку хату.

Там, в землянці, ми й підростали. Прийшов час, звідти і в армію йшли. І байдуже, що ми – куркульські діти. За свою Батьківщину, а відтак і за все пережите, за все заподіяне нею й гинули. Вася, старший за мене, загинув на фронті старшим лейтенантом. Я повернувся з війни інвалідом. Найменший, Іван, неповнолітнім загинув.

Отак нас рівняли.

Горовенко Одарка Михайлівна

1912 р.н., жителька с. Вахутинці,

(запис 1994 р. Могилко Г.М.,

касира Владиславської с/р)

З пам'яті людей ніколи не зникне страшна подія в житті людства – голодомор 32-33-х років. Щоб передати всю трагічність того лиха, я звернулась до очевидиці – Горовенко Одарки Михайлівни. Сьогодні вона найстаріша людина у Вахутинцях.

Ще юною дівчиною Одарка взяла турботу про сім'ю на себе, адже батько, Михайло Юхимович, на той час був тяжко хворим і невдовзі помер. Недавно ще повні засіки пшениці у селян враз опустіли. Намагаючись прогодувати всю сім'ю, Одарка з іншими дітьми та молоддю крала овочі з чужих городів, збирала траву, варила кору дерев.

Найстрашнішою була зима. Холод, голод – прожити було неможливо. Люди в прямому розумінні цього слова пухли від голоду. Їли собак, котів, у ставках виловлювали жаб, і все для того, щоб не померти. Зголоднілі тварини вибігали з

лісу і поїдали трупи людей, душили останню домашню живність.

Сестра Одарки Михайлівни померла від голоду, але з надією в душі. Останні слова її були такі: “Діти мої, переживіть це, хай бог вас збереже!” Найбільше страждали від голоду діти.

Від голоду розум людей мутнів, були випадки людоїдства. Рідна мати вбивала свою дитину, щоб утамувати голод. Люди опускались нижче рівня кам’яного віку.